

СЕКЦІЯ 7.

РОЗВИТОК ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Макогон О. В.,

II курс, Об-17;

Науковий керівник:

д.е.н., викладач Краус Наталія Миколаївна

ВНЗ “Київський коледж легкої промисловості”

(м. Київ)

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ:
УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ ТА СВІТОВА ПРАКТИКА**

Освіта є одним з визначальних чинників відтворення інтелектуальних, продуктивних сил суспільства, тому освіта сьогодні як ніколи у центрі уваги людства. Нині вища освіта України у стані переходу на новий рівень – європейський, тому проблема гармонізації стандартів освіти дуже актуальна.

Процеси європейської інтеграції охоплюють дедалі більше сфер життєдіяльності, включаючи вищу освіту. Україна чітко визначила орієнтир на входження в освітній і науковий простір Європи, здійснює модернізацію освітньої діяльності в контексті європейських вимог, наполегливо працює над практичним приєднанням до Болонського процесу [1, с. 19]. Основні принципи Болонського процесу щодо систем вищої освіти європейських країн стосуються досягнення таких цілей, як: удосконалення міжнародної прозорості навчальних програм сприяння мобільності студентів, викладачів та науковців, створення системи першого і другого ступенів (табл. 1).

Таблиця 1

Співвідношення рівнів освіти, типів ВНЗ та освітньо-кваліфікаційних рівнів (складено автором на основі джерел 3, 5)

Рівні освіти	Вищі навчальні заклади	Освітньо-кваліфікаційні рівні
Повна вища освіта	Університет, академія, консерваторія, інститут	Спеціаліст, магістр, бакалавр, молодший спеціаліст
Базова вища освіта	Університет, академія, консерваторія, інститут, коледж	Бакалавр, молодший спеціаліст
Неповна вища освіта	Університет, академія, консерваторія, інститут, коледж, технікум, училище	Молодший спеціаліст

Останнім часом найбільші дискусії у суспільстві та серед фахівців викликає загальне розуміння того, чим є сьогодні вища освіта, проблеми управління системою вищої освіти, управління на рівні закладів вищої освіти, забезпечення якості освіти, фінансування вищої освіти, питання

Секція 7. Розвиток вищої освіти в Україні

доступу до неї, спеціальне регулювання для медичної, юридичної та педагогічної освіти, застосування нових технологій, глобальна і внутрішня конкуренція тощо [2, с. 141].

Від початку вища освіта була спрямована на підготовку фахівців з окремих професій, що вимагали спеціалізованого і відносно тривалого навчання. Зокрема, це стосувалося державних службовців, юристів, лікарів, священиків тощо. Університети були також осередками культури, а іноді й виконували певні державні функції.

Багато дискусій викликає співвідношення між державним регулюванням з одного боку, і автономією закладів вищої освіти та академічними свободами учасників освітнього процесу з іншого [3]. Сьогодні є багато прихильників руху як у перший, так і в другий бік. Усі ці нюанси об'єктивно вимагають послаблення державного регулювання у сфері вищої освіти, що відповідає також і загальному напрямку державної політики на дерегуляцію й децентралізацію управління.

Варто звернути увагу на поширені в європейському освітньому просторі практики залучення професійних спільнот до розробки вимог щодо змісту вищої освіти, оцінювання діяльності закладів вищої освіти. Такі вимоги зазвичай є ненормативними, а рекомендаційними. Оцінки можуть братися чи не братися до уваги державними органами, роботодавцями та іншими стейкхолдерами [7, с. 105].

Загрози для вищої освіти в Україні існують, враховуючи освітню галузь світового, зокрема європейського рівня, освітнього простору, різко загострилася проблема реформування системи освіти в Україні (табл. 2). Не секрет, що сусідні країни проводять активну роботу щодо залучення нашої молоді до навчання у своїх закладах.

Таблиця 2

Зовнішні та внутрішні ризики для вищої освіти України (складено автором на основі джерел 4, 8)

Зовнішні ризики	Внутрішні ризики
Глобалізація і конкуренція з боку країн-сусідів	Недостатня кваліфікація персоналу
Технологічні виклики (застарілі технології і матеріально-технічна база)	Недостатність коштів для розвитку
Правові (недосконалість законодавства, у т.ч і Закону України “Про вищу освіту”), реорганізація коледжів	Низький рівень підготовки абітурієнтів
Економічні (економічна криза, спад ВВП): фінансова, фіксальні, майнові	Система управління: стиль керівництва у підрозділах, орієнтація та новаторство, система комунікацій та відносин
Демографічні (різке зменшення населення України)	Слабкість і застарілість матеріально-технічної та навчально-лабораторної бази
Політичні	Слабкість маркетингової політики

Тому, потребують перегляду окремі регулятивні норми чинного закону про вищу освіту. Зокрема, це стосується вимог до кадрового, методичного, інформаційного, матеріально-технічного забезпечення освітнього процесу, вимог щодо структури, організації діяльності, внутрішньої документації закладів вищої освіти, переліку посад науково-педагогічних працівників, нормативного встановлення переліків “фахових” наукових видань.

Розвиток освіти і науки в Україні після перемоги Революції Гідності відбувається хоч і зі значними труднощами та величезним браком фінансування, проте концептуально й послідовно. Міністерству та уряду вдалося знайти кошти для підвищення зарплат освітянам, і ця робота триває. Крім того, Верховна Рада України нарешті схвалила у другому читанні базовий Закон України “Про освіту”. Це справді важливий здобуток. Відбувається імплементація Закону України “Про вищу освіту”, ухваленого вже понад три роки тому, а також Закону України “Про наукову і науково-технічну діяльність” [9].

Проблема полягає в тому, що, попри очевидний рух у потрібному напрямку, в Україні досі не спостерігається якісних змін у реформуванні вищої школи. Адже розвиток системи вищої освіти – це насамперед реформування самих університетів.

Таблиця 3

**Зовнішні та внутрішні ризики для вищої освіти України
(складено автором на основі джерел 5, 8)**

Структура вищої освіти	
Унітарна, або єдина система – це коли вища освіта забезпечується університетськими чи відповідними до них закладами. Приклад країн, які мають таку систему: Італія, Іспанія, Австрія, Фінляндія, Швеція та інші, що належать до соціалістичного табору	Бінарна, або подвійна система – це система с традиційним Університетським сектором, що так чи інакше опирається на концепцію Humboldt університету та на окремий не університетський сектор вищої освіти. Приклад країн, які мають таку систему: Бельгія, Великобританія, Греція, Данія, Ірландія, Нідерланди, Норвегія, Німеччина, Франція, Швейцарія

У наступному десятилітті Європейська вища освіта має здійснити істотний внесок для побудови висококreatивної та інноваційної Європи знань. Стикаючись із викликом старіння населення, Європа може досягти успіху в своїх зусиллях тільки тоді, коли надасть якнайбільшого розвитку талантам та здібностям усіх своїх громадян і повною мірою вдасться до розвитку ціложиттєвого навчання й розширення залученості до вищої освіти.

Європейська вища освіта також зіштовхується із великими викликами і прагне скористатися можливостями глобалізації й пришвидшеного технологічного розвитку, шукаючи нових надавачів освітніх послуг, нових учнів та нових типів навчання. Таке навчання і мобільність допоможуть

Секція 7. Розвиток вищої освіти в Україні

студентам розвивати компетенції, яких вони потребують у нинішньому динамічному ринку праці, та дозволять їм стати активними і відповідальними громадянами.

Список використаних джерел

1. Краус К. М. Наукові дослідження та інноваційні розробки у секторі вищої освіти / К. М. Краус, Н. М. Краус, О. В. Манжура // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2018. – Випуск 21. – С. 17–28.

2. Краус К. М. Дослідження і розробки у секторі вищої освіти: глобальні та національні тенденції / К. М. Краус, Н. М. Краус, П. М. Леоненко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2018. – Випуск 17, ч. 1. – С. 140–144.

3. Журнал “Освіта” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/vnz/>.

4. Освітній портал “Педагогічна преса” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pedpresa.ua/185264>.

5. Журнал “База знання Allbest”. Зародження і розвиток вищої освіти в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://otherreferats.allbest.ru>.

6. Баиденко В. І. Болонський процес: структурна реформа вищої освіти Європи. – М.: Дослід. центр проблем якості підготовки спеціалістів. Рос. новий ун-т. – 2002. – 208 с.

7. Ликовий В. В. Болонський процес: шляхом європейської інтеграції / В. В. Ликовий // Дзеркало тижня. – 2003. – № 9. – С. 103–108.

8. Журнал “Острів знань” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://shkola.ostriv.in.ua/publication/code-2563E9143FFB/list-AAB774EB26>.

9. Журнал “Myshared” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.myshared.ru/slide/15901/>.